

การพัฒนาผู้เรียนในระดับประถมศึกษาอย่างรอบด้าน ผ่านห้องเรียนดนตรี

Competencies of Elementary Learners Development through the Music Classroom

กิริติ คุณสานนท์

บทคัดย่อ

ดนตรีนับว่าเป็นงานศิลปะอย่างหนึ่งที่มนุษย์สร้างขึ้น โดยใช้เสียงในการถ่ายทอดและเป็นสื่อเสริมแต่งให้เกิดกิจกรรม ประเพณี พิธีกรรม รวมถึงวัฒนธรรมต่าง ๆ นอกจากนี้ยังเป็นภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมที่ได้สร้างสรรค์ ทั้งในรูปแบบของบทเพลง เครื่องดนตรี วิธีบรรเลง รวมถึงบทเพลงที่ทำให้เกิดสื่อกลางทางสังคม วิชาดนตรีเป็นวิชาแขนงหนึ่งที่มีความสำคัญกับผู้เรียน ซึ่งมุ่งเน้นพัฒนาทั้งทางด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และสังคม รวมถึงทักษะต่าง ๆ ให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะ ทั้ง 5 ด้านตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 ได้แก่ ความสามารถในการสื่อสาร ความสามารถในการคิด ความสามารถในการแก้ปัญหา ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต และความสามารถในการใช้เทคโนโลยี ทั้งนี้จากความสำคัญดังกล่าวจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่นักการศึกษาจะต้องบูรณาการวิชาดนตรีกับกลุ่มสาระวิชาต่าง ๆ เช่น คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ศิลปะและ ภาษา เพื่อส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพการศึกษา คุณภาพชีวิตและจิตใจของผู้เรียนให้สมบูรณ์นำไปสู่การพัฒนาคน ชุมชน สังคม และชาติต่อไป

คำสำคัญ: บูรณาการ/ดนตรี/ประถมศึกษา/สมรรถนะ

Abstract

Music is a one man-made art using sound as the medium to convey and enhance traditions, rituals and cultural activities. It is also cultural wisdom that endures through music genres, musical instruments, and styles of performance. These also include song lyrics which affect human lifestyle and society. Music class is a field that is important to learners, which aims to develop their physical, intellectual, emotional, social skills. These lead to the response in the five competencies indicated in The Basic Education Core Curriculum B.E. 2551 (A.D. 2008), of communication capacity, thinking capacity, problem-solving capacity, capacity for applying life skills and capacity for technological application. The importance of such a study is the necessary integration of music with various learning areas such as Mathematics, Science, Art, and Languages in order to promote the development of quality education, quality of life and the mind of the learner, leading to the development of people, communities and the nation.

KEYWORDS: INTEGRATION/MUSIC/ELEMENTARY EDUCATION/COMPETENCIES

บทนำ

พัฒนาการทางร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และสังคม เป็นพัฒนาการสำคัญสำหรับเด็ก โดยเฉพาะเด็กในวัยประถมศึกษาซึ่งเป็นวัยที่เริ่มก้าวออกจากสังคมครอบครัวสู่สังคมภายนอกที่กว้างและมีความหลากหลายมากขึ้น ความตระหนักรู้ในบทบาทของตัวเด็กจึงเริ่มที่จะเปลี่ยนแปลงไป จากการที่เคยเข้าใจว่าตัวเองเป็นศูนย์กลางของความสนใจของคนรอบ ๆ ตัว พัฒนาไปสู่การตระหนักรู้ว่าตนเองเป็นเพียงแค่ส่วนหนึ่งของสังคมรอบข้างเท่านั้น เด็กจึงเริ่มเรียนรู้ที่จะไม่เอาตัวเองเป็นศูนย์กลางของทุกสิ่ง อยู่ตลอดเวลา การเปลี่ยนแปลงทางสภาพแวดล้อมนี้ย่อมส่งผลกระทบต่อตัวของนักเรียนทั้งทางด้าน การเปลี่ยนแปลงทางอารมณ์และทางสังคม สำหรับเด็กในระดับชั้นประถมศึกษา การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวยังคงดำเนินควบคู่ไปกับการพัฒนาทางด้านร่างกายซึ่งเป็นไปตามกระบวนการทางธรรมชาติ การเลือกสรรกิจกรรมที่ใช้ควบคู่ไปกับการเรียนการสอนในระดับประถมศึกษาจึงจำเป็นต้องส่งเสริมทั้ง อารมณ์และการพัฒนาการทางร่างกายตามวัยของนักเรียน ส่วนพัฒนาการสำคัญที่ขาดไม่ได้เลยก็คือ เรื่องของพัฒนาการทางสติปัญญาที่ต้องมีการพัฒนาไม่ว่าจะเป็น พัฒนาการทางความคิด และการแก้ปัญหาในสถานการณ์ต่าง ๆ

ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551) ได้มุ่งเน้นที่จะพัฒนาให้ผู้เรียนมีคุณภาพและมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ และจากหลักสูตรในระดับ การศึกษาขั้นพื้นฐานดังกล่าวได้กำหนดวัตถุประสงค์โดยมุ่งหวังให้ผู้เรียนได้พัฒนาสมรรถนะสำคัญ 5 ประการ อันประกอบด้วย

1. ความสามารถในการสื่อสาร
2. ความสามารถในการคิด
3. ความสามารถในการแก้ปัญหา
4. ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต และ
5. ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี

สมรรถนะสำคัญทั้ง 5 ประการที่ถูกระบุไว้ข้างต้นก็เพื่อตอบสนองพัฒนาการทั้ง 4 ด้านของนักเรียน โดยผ่านการเรียนการสอนใน 8 กลุ่มสาระวิชา นั่นคือ ภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ สังคม-ศาสนา และวัฒนธรรม สุขศึกษาพลศึกษา ศิลปะ การงานพื้นฐานอาชีพและเทคโนโลยี และ ภาษาต่างประเทศ การทำให้นักเรียนมีสมรรถนะสำคัญเหล่านี้สามารถทำได้โดยการกำหนดลงไปในวัตถุประสงค์การเรียนรู้ เพื่อนำไปสู่การพัฒนาสมรรถนะทั้ง 5 ประการดังกล่าวในกิจกรรมการเรียนการสอนของแต่ละสาระวิชา โดยการบูรณาการของกลุ่มสาระวิชาต่าง ๆ เข้าร่วมกัน หรืออาจสอดแทรกอยู่ในรายวิชาเพิ่มเติมและในกิจกรรมต่าง ๆ ที่มุ่งพัฒนาผู้เรียน

ในปัจจุบันนี้ การเรียนการสอนในระดับประถมศึกษา มักจะมุ่งเน้นให้นักเรียนมีทักษะการใช้ภาษาและการคิดคำนวณเป็นหลักโดยมุ่งหวังให้นักเรียนในโรงเรียนสามารถผ่านเกณฑ์การสอบวัดผลให้ได้คะแนนดี ส่วนเนื้อหาหรือทักษะที่ตอบสนองต่อการพัฒนาสมรรถนะและคุณลักษณะอันพึงประสงค์กลับเป็นเรื่องที่คำนึงถึงรองลงมา เนื่องจากระบบการศึกษาและระบบการสอบวัดผลที่ถูกกำหนดขึ้นนั้นทำให้นักเรียนมีความจำเป็นต้องมุ่งพัฒนาความสามารถในการทำข้อสอบในกลุ่มสาระวิชา สังคม ภาษาไทย วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ และภาษาต่างประเทศให้สูงขึ้น จนบ่อยครั้งพบว่า มีบางโรงเรียนให้ความสำคัญกับวิชาในกลุ่มสาระวิชาอื่น ๆ น้อยลง แต่การให้ความสำคัญกับสาระวิชาที่มุ่งเน้นการอ่านออก-เขียนได้ และคิดคำนวณเป็นสำคัญ ซึ่งทำให้การพัฒนาทักษะด้านอื่น ๆ ของผู้เรียนขาดหายไป ไม่ว่าจะเป็นด้านสุนทรียศาสตร์ ทักษะชีวิต หรือแม้แต่ด้านการพัฒนาภูมิภาวะทางอารมณ์และทางจิตใจที่เด็กนักเรียนทุกคนพึงพัฒนาขึ้นตามวัย

เนื้อหา

วิชาดนตรี เป็น วิชาแขนงหนึ่งในกลุ่มสาระการเรียนรู้ทางด้านศิลปะ ซึ่งมุ่งเน้นพัฒนาผู้เรียนทั้งทางด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และสังคม ดนตรีมีส่วนช่วยพัฒนาทักษะของผู้เรียนให้มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีสุนทรียภาพ อีกทั้งสามารถพัฒนาผู้เรียนให้มีพัฒนาการตามสมรรถนะทั้ง 5 ประการ ซึ่งหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 กำหนดไว้ว่า การเรียนดนตรีในระดับประถมศึกษา จะต้องมุ่งพัฒนาทักษะด้านต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1. ความสามารถในการสื่อสาร

ดนตรีช่วยให้ผู้เรียนพัฒนาทักษะทางการสื่อสาร ไม่ว่าจะเป็นการฟังดนตรี หรือการเล่นดนตรี ล้วนก่อให้เกิดการเรียนรู้ทางวัฒนธรรมต่าง ๆ ทั้งความเข้าใจเชิงภาษา การสื่ออารมณ์ผ่านตัวโน้ตและเสียงของเครื่องดนตรี ในการฟังเพลงผู้เรียนจะสามารถพัฒนาทักษะในการรับสาร (ไม่ว่าจะเป็นเพลง

ที่มีคำร้องหรือเพลงบรรเลง) ที่ผู้ประพันธ์เพลง ต้องการสื่อสารกับผู้ฟัง ภาษาที่ใช้ในเนื้อเพลง หรือท่วงทำนองที่สะท้อนอารมณ์ของเพลงที่สอดคล้องกับเนื้อหา และการถ่ายทอดความหมาย ที่ต้องการจะสื่อไปสู่ผู้ฟัง กิจกรรมลักษณะนี้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้แนวทางการใช้ภาษาที่หลากหลาย ไม่ว่าจะเป็นการเลือกใช้คำ เลือกความหมายที่ต้องการจะสื่อสารทั้งทางตรงและทางอ้อม รวมถึง ศิลปะการใช้ภาษาให้สละสลวย เหมือนเช่น บทกลอน บทกวี

นอกจากการฟังแล้ว ผู้เรียนยังสามารถแต่งกลอนหรือเนื้อร้องขึ้นเพื่อประกอบทำนอง ซึ่งเป็น พัฒนาการสื่อสารในขั้นที่สูงขึ้นกว่าการรับฟัง ในการถ่ายทอดอารมณ์ ความคิด ความรู้สึก ผ่านเนื้อร้อง และท่วงทำนองของบทเพลง ผู้เรียนจำเป็นต้องมีความเข้าใจทางด้านภาษาและดนตรี สามารถเลือกใช้ ภาษาที่เหมาะสมกับทำนองและเสียงของเครื่องดนตรีเพื่อให้ภาษาที่ใช้ในการสื่อสารหรือท่วงทำนองที่ สื่อทางอารมณ์มีความสอดคล้องกันได้อย่างลงตัว ทำให้บทเพลงนั้นสามารถสะท้อนความรู้สึก และสื่อความหมายต่าง ๆ ได้อย่างสมบูรณ์ นอกจากการสื่อสารด้วยเพลงและอารมณ์ของเพลงแล้ว ผู้เรียนยังได้มีโอกาสฝึกฝนทักษะในการอธิบายความคิดเห็นของตนเองออกมาเป็นบทเพลงอีกด้วย

นอกจากการเรียนรู้ทางตรงจากการฟังเพลงแล้ว ผู้เรียนยังสามารถฝึกฝนทักษะการสื่อสาร โดยการแสดงความรู้สึกหรือความคิดเห็นต่อเพลงที่ได้รับฟัง หรือที่แต่งขึ้น เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นหรือ ข้อมูลต่าง ๆ ซึ่งนอกจากจะเป็นการฝึกฝนการสื่อสารแล้ว ยังช่วยให้ผู้เรียนรู้จักเลือกรับข้อมูลและ แสดงความคิดเห็นโดยใช้หลักการของเหตุและผล รู้จักที่จะยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่นอันเป็นการฝึกฝน และเรียนรู้ที่จะเคารพความคิดเห็นที่แตกต่างของผู้อื่น อันจะนำไปสู่การอยู่ร่วมกันในสังคมได้ อย่างสงบสันติ

2. ความสามารถในการคิด

สมรรถนะของผู้เรียนที่ถูกกำหนดขึ้นในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 ได้กำหนดให้ผู้เรียนมีความสามารถทางด้านการคิดในเชิงคุณภาพได้ ไม่ว่าจะเป็นการคิดวิเคราะห์ การคิดสังเคราะห์ การคิดเชิงสร้างสรรค์

หากมองดูโดยผิวเผิน อาจจะมองไม่เห็นถึงความเชื่อมโยงระหว่างการเรียนรู้ดนตรีกับการพัฒนา ความสามารถในการเชิงความคิดของนักเรียนสักเท่าไรก็เพราะกระบวนการคิดเป็นกระบวนการที่ประกอบ ด้วยลำดับขั้นตอนต่างๆ ซึ่งมีความซับซ้อน และขั้นตอนของกระบวนการคิดนั้นก็แตกต่างกันไป ตามประเภทของการคิด ทิศนา ขัมมณี (2544) ได้แบ่งกระบวนการคิดไว้ด้วยกันหลายระดับและหลายประเภท ตามลักษณะของกระบวนการคิด อย่างไรก็ตามการคิดในทุก ๆ ประเภทนั้น ต้องอาศัยทักษะพื้นฐาน ของการเรียนรู้ และการสร้างมโนทัศน์ของผู้เรียนเกี่ยวกับสิ่งนั้น ๆ (Bruner, 1965 อ้างถึงใน ทิศนา ขัมมณี, 2544) ด้วยเหตุนี้ การเรียนการสอนจึงมีความจำเป็นต้องพัฒนาให้ผู้เรียนมีความรู้พื้นฐานไปพร้อม ๆ กับการพัฒนาทางด้านการคิดในระดับต่าง ๆ

(Bloom, 2001 อ้างถึงใน Anderson, L. W., & Krathwohl, D. R., 2001) ได้อธิบายและ จำแนกการเรียนรู้ออกเป็น 6 ชั้น ได้แก่ 1. การจำได้ 2. ความเข้าใจ 3. การประยุกต์ใช้ 4. การวิเคราะห์ 5. การประเมินค่า 6. การสร้างสรรค์ ซึ่งการเรียนรู้ใน 3 ชั้นแรกถูกจัดให้เป็นทักษะการคิดขั้นพื้นฐาน และใน 3 ชั้นสุดท้ายเป็นทักษะการคิดขั้นสูง การเรียนการสอนดนตรีในระดับประถมศึกษาชั้นนั้นสามารถ

ช่วยพัฒนาทักษะการคิดให้กับผู้เรียนในทุก ๆ ขั้นตอนของการเรียนรู้ผ่านกิจกรรมต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นการฟังดนตรี การร้องหรือเล่นดนตรี การอ่านโน้ตดนตรี การเขียนเพลง การแต่งทำนองหรือเนื้อร้อง

แผนภาพ 1 กิจกรรมการเรียนการสอนดนตรีจำแนกตามการเรียนรู้ 6 ขั้นตอนของบลูม

จากแผนภาพจะเห็นได้ว่าการเรียนดนตรีสามารถช่วยพัฒนาทักษะทางการคิดได้ในทุก ๆ ระดับ ไม่ว่าจะเป็นการเรียนดนตรีในระดับเริ่มต้นสำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมต้นหรือเป็นระดับที่สูงขึ้นในระดับชั้นประถมปลาย โดย Wolff (1992) ได้ทดลองสอนดนตรีวันละ 30 นาทีให้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 เป็นเวลา 1 ปี เพื่อดูพัฒนาการทางความคิดเชิงสร้างสรรค์ของนักเรียน และพบว่า นักเรียนกลุ่มดังกล่าวมีพัฒนาการทางความคิดเชิงสร้างสรรค์เพิ่มขึ้นกว่าก่อนเรียนดนตรี นอกจากความสามารถทางการคิดเชิงสร้างสรรค์แล้ว การเรียนดนตรียังเป็นการช่วยขยายหน่วยความจำใช้งาน (working memory) ให้มีความสามารถในการใช้งานมากขึ้น ซึ่งจะมีส่วนช่วยในการพัฒนาทักษะทางการคิดในระดับต่าง ๆ ที่สูงขึ้นได้ (Kraus & Chandraswkar, 2010)

3. ความสามารถในการแก้ปัญหา

การเล่นดนตรีไม่ว่าจะเป็นดนตรีไทยหรือดนตรีสากลต่างก็มีหลักทฤษฎีของดนตรีที่ผู้เรียนจำเป็นต้องรู้ และทำความเข้าใจ เพื่อที่จะสามารถเล่นดนตรีประเภทนั้น ๆ ได้อย่างถูกต้องตามแบบแผน ผู้เรียนสามารถพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาในการเรียนดนตรีได้ตลอดการเล่นดนตรี ในการบรรเลงเพลงนั้นผู้เล่นจำเป็นต้องมีการแก้ปัญหาระหว่างการเล่นอยู่เป็นระยะ ๆ ไม่ว่าจะเป็นปัญหาที่เกิดจากผู้เล่นเอง โดยอาจพบอุปสรรคในการเลือกใช้นิ้วผิดในการเล่นตัวโน้ตทำให้เกิดการผิดพลาด และจำเป็นต้องแก้ปัญหาเฉพาะหน้าในการบรรเลงเพลงนั้นต่อไปให้จบ ในขณะเดียวกัน ผู้เล่นอาจมีการนำทฤษฎีของดนตรีที่ได้

เรียนรู้มาประยุกต์ใช้ในการแก้ปัญหา เช่นการเลือกใช้เสียงประสานกลบเกลื่อนการเล่นโน้ตที่ผิดพลาด หรือการเลือกใช้เทคนิคการเล่นต่าง ๆ เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดอุปสรรคในการบรรเลงเพลง และเพื่อให้เกิดความต่อเนื่องและมีความไพเราะขึ้นได้

ทักษะการแก้ปัญหาที่ผู้เรียนดนตรีใช้ในการบรรเลงหรือแต่งเพลงขึ้นนั้น จะสามารถช่วยฝึกฝน การวางแผนและการวิเคราะห์ปัญหาล่วงหน้า และการประยุกต์ใช้ความรู้ที่มีนั้นเพื่อป้องกันไม่ให้เกิด ปัญหาดังกล่าวขึ้น และในขณะเดียวกัน หากเกิดปัญหาขึ้นผู้เรียนจะสามารถใช้ความรู้และวิจารณญาณ ในการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าเพื่อให้สามารถก้าวข้ามอุปสรรคนั้นไปได้ ด้วยการฝึกฝนดังกล่าวผู้เรียนเอง จะสามารถประยุกต์ใช้ทักษะนี้กับเหตุการณ์หรือสถานการณ์อื่น ๆ ได้อย่างเป็นธรรมชาติและได้ อย่างมีประสิทธิภาพ

4. ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต

การเล่นดนตรี เป็นกิจกรรมที่สามารถทำได้โดยมีผู้เล่นเพียงคนเดียว ไปถึงการเล่นดนตรีรวมวง เป็นหมู่คณะ โดยดนตรีจะสามารถสร้างแรงบันดาลใจให้กับผู้เรียนในการเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียน ดนตรีในวัยเด็กนั้น ช่วยให้ผู้เรียนมีสมาธิจดจ่ออยู่กับสิ่งใดสิ่งหนึ่งได้นานขึ้น และยังเป็นการส่งเสริมให้ ผู้เรียนมีลักษณะนิสัยของการมีส่วนร่วม (Ruppert, 2006) เมื่อผู้เรียนได้พัฒนาทักษะและความรู้ ทางด้านดนตรีจนถึงระดับหนึ่งแล้ว ผู้เรียนจะสามารถประยุกต์ทักษะนั้น ๆ ในการเล่นดนตรีตามความ สนใจของตนเองและสามารถเรียนรู้เพิ่มเติมต่อยอดจากความรู้พื้นฐานทางดนตรีของผู้เรียนได้เช่นกัน การเล่นดนตรีนั้น สามารถเล่นเดี่ยวเพียงคนเดียวที่เรียกว่าการเล่นโซโล (solo) หรือการเล่นดนตรีเป็นวง (band or ensemble) โดยประกอบด้วยสมาชิกของวงที่เล่นเครื่องดนตรีหลากหลาย ผู้เล่นแต่ละคนจะต้อง เรียนรู้การปฏิบัติเครื่องดนตรีของตนเองและการแสดงร่วมกันกับเพื่อนสมาชิก ถึงแม้ว่าสมาชิกแต่ละคน จะเล่นเครื่องดนตรีต่างประเภทกัน การเล่นดนตรีเป็นวง ต้องอาศัยทักษะการทำงานร่วมกัน และ การปรับตัวเข้าหากันอย่างดี รวมถึงผู้เล่นแต่ละคนต้องมีความเข้าใจในความสามารถที่หลากหลายของ ผู้ร่วมวง ตลอดจนข้อจำกัดของเครื่องดนตรีในแต่ละประเภทเพื่อทำให้การบรรเลงของแต่ละ เครื่องดนตรีสามารถเล่นประสานกลมกลืนกันออกมาเป็นเพลงที่มีความไพเราะ การซ้อมร่วมกันจำเป็นต้องอาศัยการปรับตัว ปรับทัศนคติ และความสัมพันธ์อันดีของผู้เล่นร่วมกัน ทักษะและพฤติกรรมที่เกิดขึ้น จากการเล่นดนตรีนี้ จะสามารถปลูกฝังความเข้าใจในการอยู่ร่วมกัน รวมถึงความสามารถในการปรับตัว ให้อยู่ในสังคมที่มีความแตกต่างและขัดแย้งกันได้ และยังเป็นการปลูกฝังมารยาททางสังคมในการ อยู่ร่วมกัน การเคารพในความคิดเห็นที่แตกต่าง ๆ และเรียนรู้ที่จะหลีกเลี่ยงที่จะสร้างความขัดแย้งขึ้น ในสังคม

นอกจากทักษะต่าง ๆ ในการอยู่ร่วมกันแล้ว การเรียนดนตรียังช่วยทำให้ผู้เรียนสามารถจัดการ กับอารมณ์ของตนเองได้ดีอีกด้วย เพราะในขณะที่ผู้เรียนกำลังเล่นหรือฟังดนตรีอยู่นั้น จะเกิดความสุข เพลิดเพลินกับเสียงดนตรี ทำให้เกิดความสุข ซึ่งเป็นการหล่อหลอมให้เป็นเด็กอารมณ์ดี ใจเย็น มองโลก ในแง่ดี และในขณะเดียวกันดนตรียังสามารถทำให้เกิดการผ่อนคลายทางอารมณ์ และช่วยลดความ กตัญญูหรือความเครียดได้อีกด้วย

5. ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี

เทคโนโลยีกับการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เป็นสิ่งที่คู่กันอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ถึงแม้ว่าการเรียนการสอนหรือการเล่นดนตรีนั้นจะมีมาตั้งแต่ยุคสมัยที่เทคโนโลยียังไม่พัฒนามากนักก็ตาม แต่นั่นไม่ได้หมายความว่า การเรียนดนตรีจะไม่สามารถช่วยพัฒนาทักษะทางการใช้เทคโนโลยีต่าง ๆ ของผู้เรียนได้ หากแต่ผู้สอนและผู้เรียนต้องมีความรู้และความสามารถในการนำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ในการเรียนหรือเล่นดนตรี สำหรับการฟังดนตรีผู้เรียนหรือผู้สอนสามารถค้นหาดนตรีประเภทต่าง ๆ หรือในยุคต่าง ๆ จาก website หรือ สามารถ ใช้ application ต่าง ๆ มาบูรณาการกับการสอน เพื่อเอื้ออำนวยให้การสอนมีความสะดวกมากขึ้น นอกจากนี้แล้วตัวผู้เรียนเองยังสามารถเรียนรู้โดยผ่านการใช้เทคโนโลยี ไม่ว่าจะเป็นการใช้เครื่องเคาะจังหวะ (metronome) การปรับตั้งเสียงเครื่องดนตรี (tuner) โดยใช้ application หรือแม้กระทั่งการใช้โปรแกรมการเขียนโน้ต หรือ แต่งเพลงอย่างง่าย ๆ เช่นโปรแกรม sibelius, finale, pro tools, logic และอื่น ๆ ในด้านของผู้สอนเองก็สามารถบูรณาการเทคโนโลยีกับการสอนโดยอาจใช้เทคโนโลยีเป็นสื่อในการเรียนการสอน และแนะนำเทคโนโลยีใหม่ ๆ ให้กับผู้เรียนเพื่อลองใช้ในการพัฒนาทักษะทางดนตรีของผู้เรียนเองเช่นกัน

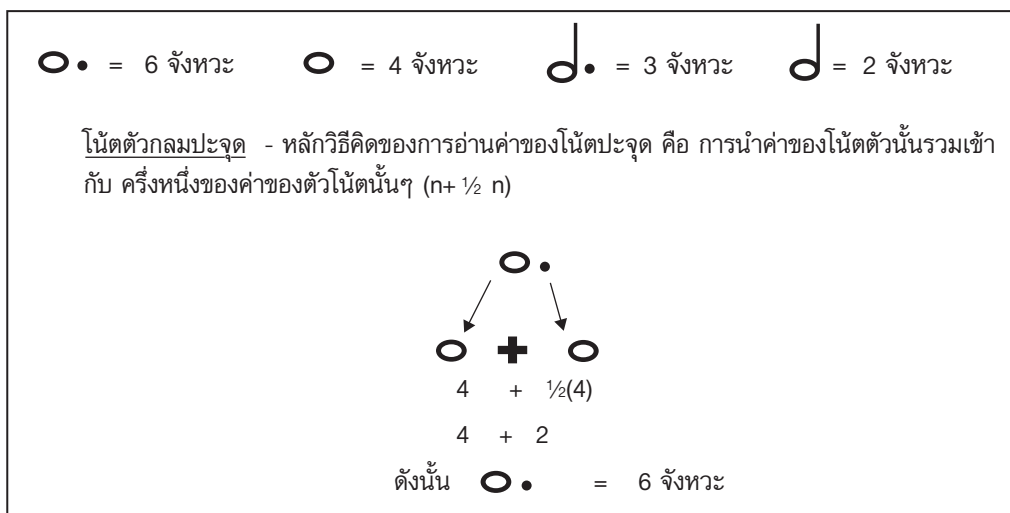
ตัวอย่างในการใช้เทคโนโลยีในการสอนดนตรีในระดับประถมศึกษา ผู้สอนสามารถจัดทำโปรแกรมคอมพิวเตอร์ช่วยสอน (CAI) ซึ่งผู้เรียนแต่ละคนจะสามารถเรียนรู้เนื้อหาดนตรีจากโปรแกรมที่ผู้สอนจัดทำขึ้น โดยผู้สอนอาจนำเสนอในเรื่องของประเภทของเครื่องดนตรีในวงดนตรี โดยทำให้ผู้เรียนสามารถเห็นภาพของเครื่องดนตรี นั้น ๆ พร้อม ๆ กับได้ยินเสียง (timbre) ของเครื่องดนตรี ชิ้นนั้น ๆ และยังสามารถเพิ่มเติมการตรวจวัดความรู้ด้วยการใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ช่วยสอน นี้ได้เช่นกัน หากเป็นผู้เรียนอยู่ในระดับประถมปลาย ผู้สอนสามารถให้ผู้เรียนแต่งจังหวะหรือทำนองขึ้นโดยสามารถใช้โปรแกรมเขียนโน้ตเพลงอย่างง่าย ๆ ซึ่งจะสามารถเลือกใช้เสียงของเครื่องดนตรีต่าง ๆ ได้หลายชิ้น และยังสามารถเล่นในโปรแกรมนั้นเพื่อฟังเสียงท่วงทำนองแต่ละท่อนของบทเพลงตามตัวโน้ตที่แต่งขึ้น ซึ่งจะสามารถทำให้ผู้เรียนเห็นข้อผิดพลาดหรือข้อควรปรับปรุงของการแต่งทำนองของตนเองได้อย่างชัดเจนขึ้น

นอกจากสมรรถนะทั้ง 5 ประการตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 แล้ว การเรียนดนตรียังสามารถพัฒนาคุณลักษณะต่าง ๆ ให้ผู้เรียนได้อย่างหลากหลาย เช่น

ความอดทน – การเรียนดนตรีเป็นการฝึกฝนความอดทนให้แก่ผู้เรียน ไม่ว่าจะเป็นการอดทนต่อการเรียนรู้ทฤษฎีและการอ่านโน้ตดนตรี อดทนต่อการฝึกซ้อมเล่นเครื่องดนตรีหรือการขับร้อง หรือในกรณีของการเล่นเครื่องดนตรีเป็นวง ผู้เล่นแต่ละคนต้องมีความอดทนในการซ้อมและฟังเพื่อนสมาชิกในวงคนอื่น ๆ เพื่อร่วมกันฝึกฝนและพัฒนาให้เพลงที่ร้องหรือบรรเลงมีความไพเราะกลมกลืนกัน

ความขยัน และมึนเวียน – การเรียนดนตรีให้ดีขึ้น ผู้เรียนจำเป็นต้องฝึกซ้อมอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้มีทักษะและความสามารถในการบรรเลงเพลงหรือร้องเพลง ด้วยเหตุนี้การมีวินัยในการซ้อมจึงเป็นเรื่องสำคัญ การวางแผนการแบ่งเวลา ประกอบกับความขยันที่จะต้องซ้อมอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งจะปลูกฝังให้ผู้เรียนเกิดความเคยชินและเกิดลักษณะนิสัยของการมีวินัยและความขยันกับเรื่องอื่น ๆ เช่นกัน

ความสามารถในการคิดคำนวณ – การเล่นเกมดนตรีและการเรียนทฤษฎีดนตรีนั้น เป็นการใช้ทักษะทางการใช้เหตุผล ซึ่งเป็นพื้นฐานของทักษะทางคณิตศาสตร์ (Ruppert, 2006) นอกจากนี้แล้ว การอ่านโน้ต หรือเคาะจังหวะยังต้องอาศัยทักษะในการคิดคำนวณ ไม่ว่าจะเป็นการคำนวณค่าของโน้ตแต่ละตัว หรือนับจังหวะให้ครบในแต่ละห้อง ด้วยเหตุนี้การเรียนการสอนดนตรีจึงช่วยผู้เรียนพัฒนาทั้งทางด้านการใช้เหตุผลและการคิดคำนวณ

แผนภาพ 2 วิธีการสอนการคิดค่าของตัวโน้ตปะจุด

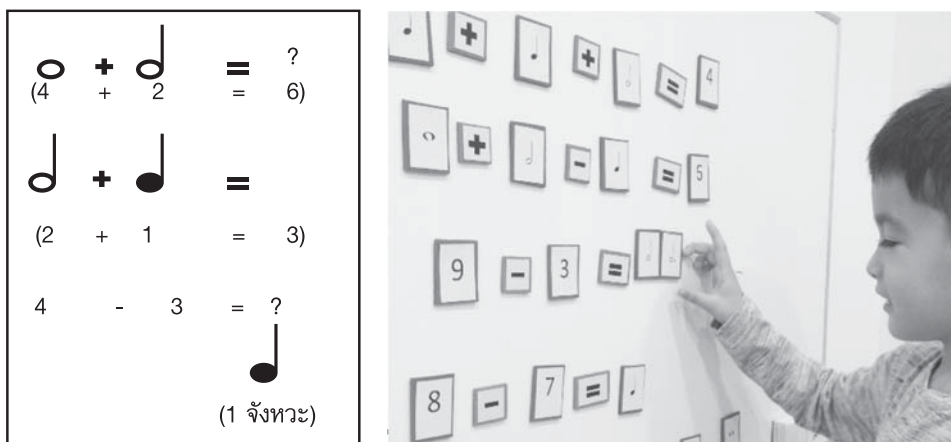
การเรียนดนตรีมักถูกเปรียบเทียบเสมือนการเรียนภาษาเพิ่มอีกหนึ่งภาษา ที่ใช้เครื่องหมายสัญลักษณ์ในการสื่อสารออกมาเป็นเสียงต่าง ๆ ซึ่งมักจะถูกมองว่าเป็นกลุ่มสาระที่นำมาบูรณาการกับสาระวิชาอื่นได้ยาก กิจกรรมการบูรณาการของสาระการเรียนรู้นดนตรีส่วนมากจะเป็นในรูปแบบของการนำเพลงเข้ามาบูรณาการกับกลุ่มวิชาสาระหลัก ๆ เช่น การสอนภาษาอังกฤษโดยใช้เพลง การเรียนรู้วัฒนธรรมผ่านยุคสมัยหรือเนื้อหาของดนตรี เป็นต้น ดนตรีจึงมักจะถูกมองข้ามว่ามีได้เป็นเนื้อหาสาระหลักของการบูรณาการเชิงเนื้อหา แต่นั่นก็ได้หมายความว่าวิชาดนตรีไม่สามารถนำมาเป็นวิชาแกนของการบูรณาการกับกลุ่มสาระวิชาอื่น ๆ ได้

การบูรณาการการสอนดนตรีกับกลุ่มสาระวิชาต่าง ๆ

ดนตรีกับคณิตศาสตร์

ดังที่กล่าวไว้ข้างต้นว่าการอ่านโน้ตนั้นใช้หลักของเหตุผลและความรู้ทางคณิตศาสตร์เป็นพื้นฐาน ผู้สอนสามารถบูรณาการการเรียนดนตรีกับคณิตศาสตร์โดยอาจจัดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่องโน้ตดนตรีกับการคิดคำนวณ ครูผู้สอนสามารถใช้สัญลักษณ์ตัวโน้ตแทนตัวเลขในโจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์อย่างง่าย ๆ เช่น ซึ่งเป็นอีกหนึ่งกิจกรรมที่ผู้สอนสามารถบูรณาการคณิตศาสตร์เข้ากับการเรียนการสอนวิชาดนตรี

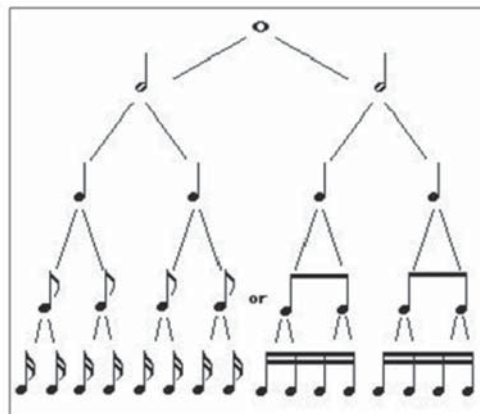
โดยการใช้กิจกรรมการเติมโน้ตลงในเพลงเพื่อให้ค่าของจังหวะในห้องนั้น ๆ สมบูรณ์ ดังตัวอย่างข้างต้น นอกจากกิจกรรมนี้จะเป็นการเสริมสร้างทักษะทางดนตรีและคณิตศาสตร์แล้วยังเป็นการฝึกทักษะในการคิด การหาความเชื่อมโยงทางเหตุผลอีกด้วย

แผนภาพ 3 ตัวอย่างแบบฝึกหัดการบวกลบเลขคณิตโดยใช้ตัวโน้ตแทนตัวเลข

ตัวอย่างกิจกรรมของแบบฝึกหัดที่บูรณาการวิชาคณิตศาสตร์และดนตรีเข้าด้วยกัน หลักคิดของแบบฝึกหัดนี้คือการบวกลบตัวเลขค่าของโน้ตแต่ละตัว เพื่อให้ได้ผลรวมในแต่ละห้องเท่ากับ 4 จังหวะ ด้านหน้าของแบบฝึกหัดมีความหมายว่า 4 ตัวบนคือการบอกว่าในแต่ละห้องจะต้องมีโน้ตตัวดำทั้งหมด 4 ตัว และ 4 ตัวล่างมีความหมายว่า โน้ตตัวดำหนึ่งตัวมีค่าเท่ากับ 1 จังหวะ ซึ่งผู้เรียนมีความจำเป็นต้องมีความรู้ที่โน้ตแต่ละตัวมีค่าเท่ากับกี่จังหวะ และต้องอาศัยทักษะทางคณิตศาสตร์ในการคำนวณตัวเลขและแปรผลออกมาเป็นตัวโน้ตเพื่อเติมตัวโน้ตลงในช่องว่างให้ถูกต้อง โดยแบบฝึกหัดนี้สามารถวัดความสามารถในการคิดคำนวณและยังเป็นการวัดความเข้าใจทฤษฎีดนตรีสากลในเรื่องของ time signature และค่าของโน้ตได้อีกด้วย ผู้สอนสามารถออกแบบกิจกรรมนี้โดยเปลี่ยนโน้ตในแต่ละห้องหรือเปลี่ยน time signature ได้ตามแต่ระดับความรู้ของผู้เรียน หากเป็นผู้เรียนในระดับเริ่มต้นผู้สอนอาจแนบผังการกระจายตัวโน้ตให้กับผู้เรียนเพื่อใช้ประกอบการคำนวณไว้ด้วยก็ได้

ชื่อตัวโน้ต	ลักษณะตัวโน้ต	ค่านับ
ตัวกลม (Whole Note)		4
ตัวขาว (Half Note)		2
ตัวดำ (Quarter Note)		1
ตัวเข็บ 1 ชั้น (Eighth Note)		$\frac{1}{2}$
ตัวเข็บ 2 ชั้น (Sixteenth Note)		$\frac{1}{4}$
ตัวเข็บ 3 ชั้น (Thirty Second Note)		$\frac{1}{8}$

แผนภาพ 4 ฟังกระจายตัวโน้ต

จงเติมตัวโน้ตลงในช่องว่างของแต่ละห้องให้ถูกต้อง

4/4

แผนภาพ 5 ตัวอย่างแบบฝึกหัดการเติมตัวโน้ตที่หายไปโดยการบูรณาการวิชาการดนตรีกับคณิตศาสตร์

ดนตรีกับวิทยาศาสตร์

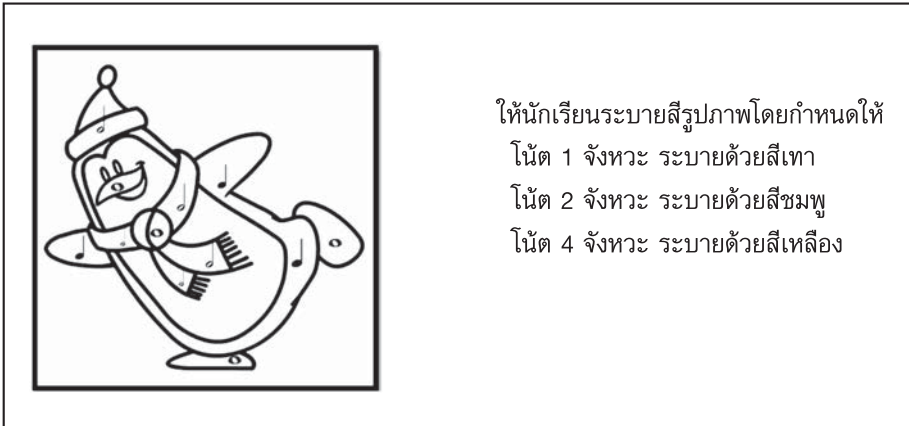
วิทยาศาสตร์เป็นสาระการเรียนรู้ที่ดูเหมือนจะอยู่ตรงข้ามกับกลุ่มวิชาดนตรีเนื่องจากวิทยาศาสตร์เป็นความจริง เป็นการเรียนที่ฝึกฝนทักษะการใช้เหตุผล และการเชื่อมโยงของข้อมูลต่าง ๆ แต่หลายครั้งที่ดนตรีถูกมองเป็นสิ่งที่ไม่มีเหตุผล เป็นเรื่องของอารมณ์ และสุนทรียศาสตร์ ไม่มีหลักเกณฑ์ที่แน่นอน หากแต่ความจริงแล้ว ดนตรินั้นแฝงไปด้วยเหตุผลและวิทยาศาสตร์ที่ผู้ฟังดนตรีเพียงอย่างเดียวอาจมองข้ามไป การเรียนดนตรีและทฤษฎีดนตรินั้น เป็นการส่งเสริมทักษะทางการใช้เหตุผล การเป็นคนช่างสังเกต เพราะอันที่จริงแล้วก่อนที่จะเล่นดนตรีได้ผู้เรียนต้องมีความรู้ด้านทฤษฎีดนตรีซึ่งผู้เรียนต้องนำไปปรับใช้ในการเล่นดนตรี กิจกรรมที่ผู้สอนสามารถนำมาใช้ในการบูรณาการดนตรีร่วมกับวิทยาศาสตร์ คือการส่งเสริมการตั้งสมมุติฐานต่าง ๆ โดยผู้สอนอาจถามผู้เรียนว่าจะเกิดอะไรขึ้นหากเล่นโน้ตตัวนี้ร่วมกันกับโน้ตตัวอื่น เสียงจะออกมาเป็นอย่างไร เมื่อตั้งสมมุติฐานแล้วผู้เรียนอาจมาพิสูจน์ด้วยการลองเล่นโน้ตทั้งสองตัวดังกล่าวพร้อมกัน นอกจากนี้ ครูผู้สอนยังสามารถเปลี่ยนโน้ต แต่ยังคงอยู่ในหลักคิดเดียวกันเพื่อให้ผู้เรียนพิสูจน์และสามารถสรุปเป็นทฤษฎีต่าง ๆ ได้อีกด้วย

ไม่เพียงแต่การเล่นดนตรี แต่เครื่องดนตรีก็สามารถนำมาเป็นส่วนหนึ่งของการบูรณาการการสอนสาระวิชานี้ได้เช่นกัน ในวัยประถมศึกษาตอนปลายผู้เรียนจะเริ่มมีความสงสัยและต้องการหาคำตอบในสิ่งที่อยู่รอบ ๆ ตัวมากขึ้น โดยมากผู้เรียนจะเกิดความสงสัยว่าเสียงที่เกิดขึ้นจากเครื่องดนตรีนั้นเกิดขึ้นได้อย่างไร หากผู้สอนนำความสงสัยนี้ไปต่อยอดในการเรียนการสอน โดยการบูรณาการวิทยาศาสตร์ในด้านของการกำเนิดเสียง เช่น เครื่องดนตรีประเภทเครื่องสาย เช่น ไวโอลิน กีตาร์ ทำไมจึงมีขนาดเส้นรอบวงของสายแต่ละเส้นไม่เท่ากัน หรือความยาวของเส้นเสียงของซิมทำไมจึงยาวไม่เท่ากัน เพราะเหตุใดจึงผลิตเสียงที่มีความแตกต่างกันออกมา หรือแม้แต่การอธิบายถึงความสัมพันธ์ของเส้นเสียงที่มีขนาดเล็กหรือสั้นกับการเกิดเสียงสูง/เส้นเสียงที่มีขนาดใหญ่หรือยาวกับเสียงต่ำ กิจกรรมเหล่านี้นอกจาก จะทำให้ผู้เรียนได้รับความรู้และความเข้าใจในเครื่องดนตรีแต่ละประเภทเสริมความรู้ทางด้านวิทยาศาสตร์ และยังเป็นการสร้างลักษณะนิสัยของการสังเกตและหาคำตอบของผู้เรียนได้อีกด้วย

กิจกรรมที่ผู้สอนสามารถใช้บูรณาการได้อาจเป็นเรื่องของกลไกการเกิดเสียงของเครื่องดนตรี มีการตั้งสมมุติฐานในเรื่องของการกำเนิดเสียงสูง เสียงต่ำของเครื่องดนตรีดังกล่าว และให้ผู้เรียนพิสูจน์ด้วยการลองเล่นเครื่องดนตรีนั้น ๆ เพื่อเป็นการทดสอบสมมุติฐาน หรือในเครื่องดนตรีบางประเภท เช่น เครื่องสาย (ซอ หรือ ไวโอลิน) ผู้สอนอาจสอนในเรื่องของความยาว/ความตึง/ขนาดของสายว่ามีผลอย่างไรกับการกำเนิดเสียง ซึ่งสามารถนำเข้าสู่กระบวนการทางวิทยาศาสตร์โดยการตั้งคำถามให้ผู้เรียนเกิดความสงสัย และตั้งสมมุติฐานเพื่อหาคำตอบนั้น ๆ กิจกรรมในลักษณะนี้ผู้เรียนจะรู้สึกว่าเป็นการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ แต่จะรู้สึกสนุกสนานไปกับการค้นหาคำตอบในขณะที่กระบวนการและเนื้อหาทางวิทยาศาสตร์ถูกนำเสนอให้ผู้เรียนซึมซับโดยไม่รู้ตัว

พัฒนารูปภาพจาก Coolmom.info

ให้นักเรียนระบายสีรูปภาพโดยกำหนดให้

โน้ต 1 จังหวะ ระบายด้วยสีเทา

โน้ต 2 จังหวะ ระบายด้วยสีชมพู

โน้ต 4 จังหวะ ระบายด้วยสีเหลือง

แผนภาพ 6 ตัวอย่างแบบฝึกหัดทบทวนเรื่องค่าของโน้ตผ่านการบูรณาการวิชาดนตรีกับศิลปะ

ดนตรีกับศิลปะ

หากกล่าวถึงการบูรณาการดนตรีกับศิลปะ ผู้สอนอาจมีมุมมองที่เห็นว่าทั้งสองวิชาเป็นวิชาที่มีธรรมชาติที่คล้ายคลึงกัน เพราะเป็นเรื่องของสุนทรียศาสตร์ทั้งสองวิชา แต่การจะนำทั้งสองวิชานี้มาบูรณาการร่วมกันนั้นอาจเป็นสิ่งที่ผู้สอนมองข้ามไป สำหรับผู้เรียนในระดับประถมศึกษาตอนต้น การเรียนดนตรีและศิลปะเป็นวิชาที่ช่วยในด้านของจิตใจ ไม่ว่าจะเป็นการพัฒนาอารมณ์ของผู้เรียนหรือการรู้จักที่จะแสดงออกทางอารมณ์ของเด็กเล็ก ผู้สอนสามารถนำศิลปะและดนตรีมาสอนในเรื่องของการแสดงอารมณ์โดยใช้โทนสีและลักษณะของเพลงหรือจังหวะต่าง ๆ โดยกิจกรรมที่ใช้อาจออกมาในรูปแบบผู้สอนเป็นผู้เลือกโทนสี และให้ผู้เรียนเล่นหรือเคาะจังหวะตามอารมณ์ของสี หรือภาพนั้น ๆ กิจกรรมลักษณะนี้จะช่วยส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ภาพและสีที่เห็น และแสดงออกมาในรูปแบบของอารมณ์ผ่านทางเครื่องดนตรี หรือเครื่องเคาะจังหวะ ซึ่งจะเป็นการฝึกฝนให้ผู้เรียนได้รู้ถึงอารมณ์ของตนเองและรู้จักที่จะแสดงออกให้ตรงกับที่ตนเองรู้สึก และยังเป็นการฝึกทักษะการเชื่อมโยงที่เริ่มพัฒนาในเด็กวัยประถมต้น

นอกจากการสอนเรื่องของการเข้าใจอารมณ์ของตนเองแล้ว ผู้สอนยังสามารถสอนทฤษฎี หรือการอ่านโน้ตดนตรีผ่านการระบายสีได้อีกด้วย การระบายสีอาจดูเป็นเรื่องเสียเวลาสำหรับการที่จะนำมาเป็นกิจกรรมในวิชาดนตรี แต่อันที่จริงแล้ว การที่นักเรียนในวัยเด็กได้หยิบจับและเริ่มการระบายสีนั้น เป็นการช่วยพัฒนากล้ามเนื้อมัดเล็ก ๆ ที่มีอวัยวะนี้ ให้มีความแข็งแรงขึ้น และเป็นการพัฒนาทักษะการทำงานร่วมกันระหว่างสายตา กล้ามเนื้อและสมองอีกด้วย ซึ่งกิจกรรมการระบายสีนี้จะส่งเสริมทักษะการเล่นดนตรีไม่ว่าจะเล่นเครื่องดนตรีประเภทใดก็ตาม เนื่องจากการเรียนดนตรีนั้นจำเป็นต้องมีการพัฒนากล้ามเนื้อย่อยให้มีความแข็งแรง และต้องมีการทำงานประสานกันระหว่างมือ สายตาและสมอง ตัวกิจกรรมด้านการระบายสีจึงเป็นสิ่งที่ส่งเสริมพัฒนาการทางร่างกายของผู้เรียนร่วมไปกับการเล่นดนตรี ลักษณะของกิจกรรมอาจเป็นการกำหนดสีให้โน้ตแต่ละตัวและให้ผู้เรียนอ่านโน้ตที่อยู่ในพื้นที่ในภาพและระบายสีลงในพื้นที่นั้น ๆ ของภาพให้ถูกต้อง ดังตัวอย่างด้านล่างนี้

ผู้สอนอาจใช้กิจกรรมการวาดภาพหรือการใช้สื่อบายภาพตามอารมณ์ของผู้เรียนที่เกิดจากการฟังดนตรีหรือจังหวะต่าง ๆ โดยผู้สอนอาจมีแนวทางหรือข้อกำหนดในการวาดภาพ หรือเปิดกว้างให้ผู้เรียนใช้จินตนาการได้อย่างอิสระ ซึ่งก็เป็นอีกหนึ่งกิจกรรมที่สามารถบูรณาการเรียนการสอนวิชาศิลปะและดนตรีเข้าด้วยกัน นอกจากนี้หากเป็นผู้เรียนที่โตขึ้น ผู้สอนอาจเพิ่มเติมกิจกรรมการอธิบายรูปภาพที่ผู้เรียนวาดขึ้น และอาจให้มีการแสดงความคิดเห็นจากผลงานของตนเองและผลงานของเพื่อน ๆ เพื่อเป็นการฝึกทักษะในการใช้ภาษาการรู้จักใช้เหตุผลและการรู้จักการอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างสงบสันติดนตรีกับภาษา

หากกล่าวถึงภาษากับดนตรีก็สามารถเห็นถึงความเชื่อมโยงของทั้งสองกลุ่มสาระวิชานี้ได้ไม่ยากนัก ไม่ว่าจะเป็นดนตรีที่เป็นท่วงทำนอง และเพลงที่มีเนื้อร้อง หากแต่การบูรณาการภาษาและดนตรีไม่ได้ทำได้เพียงแต่การแต่งเนื้อร้องในเข้ากับทำนองเท่านั้น หากแต่ผู้สอนต้องสามารถนำเพลงต่าง ๆ มาใช้เป็นสื่อการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ถึงการใช้ภาษาที่มีความสละสลวย และการเรียงร้อยถ้อยคำกับความหมายให้สอดคล้องกับทำนอง จังหวะและอารมณ์ของเพลง การแต่งคำร้องของเพลงนั้นมีพื้นฐานมาจากการแต่งคำกลอน ที่ต้องมีการสัมผัสคำ สัมผัสระหว่างวรรค ตลอดจนคำพ้องจองที่เกิดขึ้นระหว่างประโยค เหมือนการเขียนร้อยกรอง ผู้สอนสามารถประยุกต์ใช้ความรู้เกี่ยวกับดนตรีและบทเพลงมาเป็นสื่อในการเรียนรู้ภาษาสำหรับผู้เรียนในระดับชั้นประถมศึกษาที่มีการใช้ภาษาได้แตกฉานขึ้น สำหรับในชั้นประถมศึกษาตอนต้นนั้น ผู้สอนสามารถนำเพลงหรือคำร้องมาสอนในด้านของการเลือกใช้คำ หรือลักษณะของคำต่าง ๆ ทำให้ผู้เรียนมีความรู้ในการเลือกใช้คำที่กว้างขึ้น เนื่องจากการแต่งคำร้องของเพลงจะมีความละเอียดอ่อนในการเลือกใช้ภาษาให้ตรงกับอารมณ์ที่ต้องการสื่อสาร และมีการเลือกใช้คำที่หลากหลายเพื่อความสละสลวยของภาษาที่เป็นคำร้อง

นอกจากการเรียนรู้ภาษาโดยตรงจากดนตรีแล้ว ผู้สอนสามารถใช้เพลงเพื่อช่วยพัฒนาทักษะในด้านการฟัง การตีความ หรือการเปรียบเทียบได้ เนื่องจากการใช้ภาษาในการแต่งคำร้องไม่ว่าจะเป็นเพลงในภาษาใดก็ตามนั้น จะต้องมีการเลือกใช้คำที่สามารถสื่อความหมายได้ตรง ๆ และมีการเลือกใช้การสื่อสารที่ต้องอาศัยการตีความ เปรียบเทียบหรือเปรียบเทียบ เพื่อให้เกิดความสวยงามและอรรถรสในการรับฟัง หรืออาจเป็นการให้ผู้เรียนฟังเพลงและแสดงความคิดเห็นในเรื่องของความหมายหรือนัยแฝงที่เพลงนี้ต้องการจะสื่อ ซึ่งกิจกรรมลักษณะนี้นอกจากผู้เรียนจะต้องใช้ทักษะในการฟังและความเข้าใจเนื้อเพลงแล้ว ยังก่อให้เกิดทักษะการเชื่อมโยงความหมายของเนื้อเพลงกับลักษณะของดนตรีและผู้เรียนต้องตีความสิ่งเหล่านี้ให้ออกมาเป็นอารมณ์ที่เพลงต้องการสื่อสารอีกด้วย

บทสรุป

การพัฒนาผู้เรียนให้มีสมรรถนะทั้ง 5 ประการ ตามวัตถุประสงค์ที่หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กำหนดไว้นั้น โรงเรียนสามารถบริหารจัดการวางแผนการพัฒนาในด้าน ต่าง ๆ ผ่านการเรียนการสอนทั้ง 8 กลุ่มสาระวิชาได้ และในส่วนของการบูรณาการเพิ่มเติม การพัฒนาสมรรถนะทั้ง 5 ประการนั้นก็ไม่จำเป็นต้องจำแนกออกเป็นการพัฒนาเฉพาะกลุ่มสาระใดสาระหนึ่ง แต่สามารถบูรณาการแต่ละสาระเข้าไว้ด้วยกันเพื่อการพัฒนาของผู้เรียนที่ครอบคลุมและรอบด้าน ซึ่งก็ไม่จำเป็นว่าการพัฒนาสมรรถนะทั้ง 5 ประการนั้นต้องถูกจำกัดให้อยู่ในกลุ่มสาระวิชาหลักเช่น ภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์เพียงเท่านั้น แต่ในสาระอื่น ๆ ก็สามารถตอบสนองการพัฒนาในด้านเหล่านี้

ได้เช่นกัน การบูรณาการการเรียนรู้ระหว่างกลุ่มวิชา ไม่เพียงแต่จะทำให้การเรียนการสอนมีความสนุกสนานและน่าสนใจมากขึ้นเท่านั้น แต่ยังเป็นการเปิดกว้างทางความคิดให้กับผู้เรียนในการมองเห็นสิ่งที่เรียนรู้ในหลายมิติ มองโลกในความเป็นจริงมากขึ้น และยังสามารถประยุกต์ใช้ความรู้ต่าง ๆ ที่ได้จากการเรียนในห้องไปใช้กับสถานการณ์จริงในชีวิตประจำวันได้ ความสนุกสนานและความสุนทรีย์ของการเรียนวิชาดนตรีเมื่อสามารถนำมาบูรณาการกับกลุ่มสาระวิชาอื่น ๆ แล้ว จะทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เนื้อหาของกลุ่มสาระวิชานั้น ๆ ด้วยความเพลิดเพลินและรู้สึกไม่เครียด สามารถประยุกต์ใช้ความรู้ที่ได้เรียนกับกิจกรรมเสริมทางดนตรีได้อย่างลงตัว ซึ่งนับว่าเป็นการเรียนการสอนที่ดึงเอาความรู้และความสามารถในตัวของผู้เรียนออกมาแก้ปัญหาหรือสร้างสรรค์ชิ้นงาน อีกทั้งยังเป็นการบูรณาการกลุ่มสาระวิชาต่าง ๆ เข้าด้วยกันเพื่อช่วยพัฒนาสมรรถนะทั้ง 5 ประการของผู้เรียนได้อย่างดีเยี่ยม

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

ทิตนา แคมมณี. (2544). *วิทยาการด้านการคิด*. กรุงเทพมหานคร: บริษัทเดอะมาสเตอร์กรุ๊ป แมนเนจเม้นท์ จำกัด.

ภาษาอังกฤษ

Anderson L. W., & Krathwohl, D. R. (2001). *A taxonomy for learning, teaching, and assessing: A revision of Bloom's taxonomy of educational objectives*. NY: Addison Wesley Longman.

Kraus, N. & Chandrasekaran, B. (2010). Music training for the development of auditory skills. *Nature Reviews. Neuroscience*, 11: 500-505.

Ruppert, S. (2006). *Critical evidence- How the ARTS benefits student achievement*. Washington, DC: The National Assembly of State Arts Agencies.

Wolff, K. L. (1992). *The effects of general music education on the academic achievement, perceptual-motor development, creative thinking, and school attendance of first grade children*. Doctoral Dissertation. Retrieved from ProQuest Dissertations and Theses database. (DAI41(03) 980-A).

ผู้เขียน

อาจารย์ ดร.กิริติ คุวานนัท อาจารย์ประจำสาขาวิชาประถมศึกษา ภาควิชาหลักสูตรและการสอน
คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
อีเมล: kiratikhu@hotmail.com